

то, что существующие законы позволяют предотвращать незаконные подбирания и раскопки, в землю активно продолжают вклиниваться любители. Но нельзя скидывать со счетов и обходить стороной тот факт, что некоторые вещи появляются у людей вполне законным путём.

Вещь бывает вещи розня. И из того, что попадает на аукционные продажи в интернете, масса лотов не представляет собой ничего особенного. Порой, юноша выставит монету, которой 1 – 2 века от роду, и просит за неё под миллион. Он не понимает, что та же самая монета XVII века, к примеру, боратинка времён Речи Посполитой, стоит дешёво – она сильно обесценилась ещё в то время, когда была первоначально выпущена в обращение. А действительно уникальные вещи продаются в тени, из-под полы. На антикварном рынке многие друг друга отлично знают и не желают светиться в интернете. Среди тех людей, кто приобретает и продаёт лоты в сети, есть, ушлые торговцы со стажем, и весьма наивные новички. В общем круге, все и всё, как на простом базаре. Многое здесь зависит от фактора обыкновенного везения. Сотрудники наших музеев, Института истории НАН могли бы отслеживать движение этих предметов на аукционах и пополнять все свои коллекции. В общемировых тенденциях и в Беларуси наблюдается усиленный рост интереса к коллекционированию предметов старины, через аукционные торги онлайн. Ведь достаточно просто первым нажать на клавишу, дабы купить хороший, уникальный по редкости, экспонат.

Если взять и закрыть рынок антиквариата и декоративно-прикладного искусства, то музеям, несомненно, негде станет покупать экспонаты и пополнять старинными и этнографическими вещами коллекции своих фондов. Где же их взять, если в прошлом у нас было всё разграблено, а сегодня за аутентичными изделиями старинных мастеров и носителей традиционного ремесла белорусов активно «охотятся» эстеты-коллекционеры и перекупщики? Ответ прост: только на аукционах. И некоторые этой реальностью уже активно пользуются. Поэтому действительно аутентичные изделия необходимо выявлять, изучать и охранять ещё более последовательно и системно.

#### Список литературы:

1. Алексеев, А. Сокровища Беларуси / А. Алексеев, О. Лукашевич. – Минск: Четыре четверти, 2013 – 319 с.: ил.
2. Герасимович, Д. Иллюстрированная история. Страна Беларусь / Д. Герасимович, В. Орлов. – KALLIGRAM: И.П. «Альпийские инвестиции», 2013. – 320 с.: ил.
3. Бурдо, Л. Отечественный антикварный рынок / Леонид Бурдо // Антиквариат, предметы искусства и коллекционирования. – 2006. – № 35. – С. 76.
4. Бурдо, Л. Отечественный антикварный рынок / Леонид Бурдо // Антиквариат, предметы искусства и коллекционирования. – 2008. – № 55. – С. 42.
5. Гулецькі, Д. Калекцыйная спадчына Вялікага Княства Мапы, гравюры, манеты, пячаткі / Д. Гулецькі, Р. Галоўчанка, А. Грамыка і інш. – Мінск: Выд. І.Ц. Логвінаў, 2008. – 184 с.
6. Калекцыянер: зб. арт. / [уклад.: Д. Гулецькі, У. Зяньковіч]. – Мінск: Звязда, 2014. – 245 с.: ил.
7. Лазаревский, И. Среди коллекционеров / И. Лазаревский. – 2-е изд., [доп.]. – Петроград: [Т-во скоропечатни А.А. Левенсон], 1917. – [2], 223 с.: ил.
8. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / Вітаўт Чаропка. – Мінск: Беларусь, 2005. – 559 с.: ил.
9. Шишигина, К.Я. Музы Несвижа / К.Я. Шишигина. – Минск: Полымя, 1986. – 141 с.: ил. – (По родному краю).
10. Шишигина-Потоцкая, К.Я. Несвиж и Радзивиллы / К.Я. Шишигина-Потоцкая. – Минск: Беларусь, 2013. – 222 с.: ил.
11. Paragis: [антикварно] – аукционный дом: [каталог аукциона], Минск, 28 мая – 25 сент. [2005 г.]. – Минск, 2005. – 71 с.
12. TLB – Тит Ливий Боратини [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bk-brest.by/2015/02/10788/>. – Дата доступа: 12.02.2016.

**Юрый Барадзін**

**ГЕРАІЧНАЕ Ў АКСІЯЛАГІЧНЫМ КОМПЛЕКСЕ  
ПАЭТЫЧНАГА ЭПАСУ**

**Yuri Borodin**

**THE HEROIC IN AXIOLOGICAL COMPLEX OF EPIC  
POETRY**

*У артыкуле аналізуецца сітуацыя, калі эпас з'яўляецца папярэджаннем аб пагрозе страты духоўных і сацыяльных здабыткаў на гістарычным этапе існавання народу паміж мінулым і будучыняй.*

*The article analyzes the situation when the epic is warning about the threat of the loss of spiritual and social achievements in the historical moment people's existence between the past and the future.*

Гераічны эпас – памяць народаў, гераічнае апавяданне пра мінулае, якое адлюстроўвае карціну народнага жыцця. Эпас – высокае, трагічнае і ўзнёслае мастацтва, якое існуе ў жанравай форме песні, балады,

падання. Названыя жанравыя формы пры спрыяльных умовах трансфармуюцца ў гераічную паэму, у якой асэнсоўваецца на гістарычным перавале папярэдні вопыт жыццядзеяння этнасу. Адначасова эпас з'яўляецца папярэджаннем аб пагрозе страты духоўных і сацыяльных здабыткаў на гістарычным перавале паміж мінулым і будучыняй. З пераходам ад грамады да дзяржавы ўзнікае пагроза тыраніі, якая адлюстравана ўжо ў ранняй міфалогіі.

У старажытна-антычнай міфалогіі Грэцыі супрацьпастаўлены Зеўс Грамабой – уладар Алімпа, які вядзе няспынную барацьбу за ўладу над несмяротнымі і смяротнымі, і тытан Праметэй, якога Зеўс загадвае прыбчыць молатам да скалы. Ні ў чым невінаваты Праметэй па волі Зеўса пакараны за тое, што дапамагаў людзям, здабыў для іх агонь, выкрадзены ў багоў. Зеўс не можа прымірыцца з тым, што некалі яму давядзецца перадаць уладу. Яго бацька Хронас пажыраў сваіх дзяцей, каб застацца ва ўладзе. Зеўс свайго бацьку Хронаса нізрынуў у падземны Тартар, але ён баіцца, што хто-небудзь з яго сыноў зробіць з ім тое ж самае. Найбольшую пагрозу для сябе ён бачыў у Праметэі. Па загадзе Зеўса да скалы вядуць тытана Праметэя волаты – Сіла і ўлада, а прыкаваць і прыбчыць молатам да скалы павінен бог-каваль агню Гефест, выконваючы пачварны загад свайго айца. Прыкуты Праметэй несмяротны, але асуджаны на вечныя пакуты, якія не зламалі яго горды дух. Тытан, не паддаючыся той болі, якую адчувае, калі мерзне ад марозаў і снегу зімой, згарае ад прамянёў пякучага сонца, і калі пачварны арол дзяўбе ягоную печань, прарочыць Зеўсу: *“Тыран! Пазнаеш ты розніцу паміж уладай і рабствам!”*.

У Іліядзе Гамера абазначаны канлікт, які развіваецца ўжо не на Алімпе, а ў рэальнай гістарычнай сітуацыі, калі грэчаскія базілеўсы (цары) Агамемнан і Менелай вырашылі падпарадкаваць сабе Трою – багатую дзяржаву-горад, якая ў Малой Азіі была размешчана на скрыжаванні гандлёвых шляхоў. У Троі захоўваліся заснаваныя на пачуццях роднасці і братэрства адносіны грамады (абшчыны).

Пераканаўча гэта паказана на прыкладзе цара Прыяма, яго сына Гектара. Невыпадкова развітанне Гектара з жонкай Андрэмахай і сынам Астыянаксам хвалююць чалавечыя сэрцы на працягу тысячагоддзяў [1].

А ахейскі цар Агамемнан, каб задаволіць сваю прагу ўлады, багачы і насалоды, ахвяраваў жыццём сваёй дачкі Іфігеніі. Узорам для яго былі ўладары-тыраны старажытнага Усходу. Сляпы, паводле падання, рапсод Гамер прадбачыў тыя жахі, якія чакаюць чалавечтва, калі яно страціць пачуццё роднасці і братэрства. Сімпатый аўтара цалкам на баку траянцаў. Яны выказаны ў маналогу Гектара з Агамемнанам, у якім сын Прыяма дае адказ цару Атрыду, што Троя і яе сыны ніколі не будуць падпарадкоўвацца чужынцу. На першым месцы для Гектара і траянцаў – абарона Радзімы, а не воля несмяротных багоў Алімпу, якія на баку грэкаў-ахейцаў.

Вопыт гісторыі, адлюстраваны ў Іліядзе, застаецца актуальным і ў наш час. Мастацкая і правая культура антычнага свету заўсёды цікавіла беларускіх дзеячаў. Клімент Смаляціч, Францыск Скарына, Леў Сапега актыўна выкарыстоўвалі творы Гамера, Арыстоцеля.

Працяг гераічнага эпасу старажытнай Грэцыі – гісторыя аб трохстах спартанцах, напісаная Герадотам, у якой ідзе барацьба спартанцаў супраць шматтысячнага персідскага войска, што цар Ксеркс называе “несмяротным”. Спартанцы ведаюць і разумеюць, што з вайны наўрад ці выйдучь жывымі, і іх галоўная мэта – затрымаць войска Ксеркса і абараняць цаной жыцця бацькаўшчыну [2].

Пасля таго, як падчас апошняй бітвы ад рук персаў загінуў цар Леанід, спартанцы абараняюць цэла свайго правадыра і не аддаюць на знявагу. І перад тым, як усіх растралялі па загадзе цара Ксеркса з лукаў, яны не паддаючыся на прапановы і пагрозы Ксеркса, даюць адказ, што бацькаўшчына заўсёды будзе жыць.

Гамер і Герадот унеслі вялікі ўклад у пачуццё патрыятызму, адвагі і любові да Радзімы, якія сталі асновай еўрапейскай цывілізацыі.

У славянскай міфалогіі беларусаў не зафіксаваны выпадкі тыранічнага свавольства. Нашы продкі называлі сябе не рабамі багоў, а нашчадкамі і ўнукамі Дажбога [3]. Язычніцкая культура старажытнай Грэцыі, Рыма, а не Візантыйскі цэзарапапізм былі прыкладам для беларускіх дзеячаў.

Высокі ўзровень прававой культуры Беларусі ўзнік не на пустым месцы. У Беларусі хрысціянскае вучэнне арганічна спалучалася з дэмакратычнымі традыцыямі грамады. Пра гэта сведчыць гераічнае змаганне Полацка за сваю незалежнасць. Узорамі чалавечай годнасці для нашых сучаснікаў з'яўляюцца жаночыя і мужчынскія персаналіі ў гісторыі Полацкай дзяржавы: Рагвалод, Рагнеда, Усяслаў Полацкі, празваны Чарадзеям і Ефрасіння Полацкая, якая дае прыклад бясконцай любові да Айчыны, клапацілася пра выхаванне чалавечай душы і духоўнасці ў той час, калі князі вялі крываваю бязлітасную барацьбу за ўладу [4].

Аналагічныя працэсы адбываюцца на Наваградскай зямлі. Заняпад Полацка, татарскія і крыжацкія пагрозы вымушалі полацкіх жыхароў шукаць ратунку. Найлешным выйсцем стала далучэнне да Наваградка – сталіцы Вялікага княства Літоўскага. Мара Рагвалода і Усяслава Чарадзея аб моцнай і незалежнай дзяржаве здзейснілася. Давыд Гарадзенскі, Ян Караль Хадкевіч і Ян III Сабескі працягваюць эстафету ў барацьбе супраць турак і крыжакоў.

Пагрозы з боку крыжакоў Тэўтонскага ордэна, Масковіі і Асманскай імперыі вымушалі Вялікае княства Літоўскае аб'яднацца з Рэччу Паспалітай (Польскай Каронай).

Важнейшую ролю ў абароне Рэчы Паспалітай ад асманскай імперыі і турэцкага султана адыгрывае “Сеча пад Хоцінам” 1621 года. Кіраўніком Хоцінскай бітвы і войск Рэчы Паспалітай з'яўляецца таленавіты палкаводзец гетман Ян Караль Хадкевіч.

Лепшыя помнікі польскага гераічнага эпасу – трылогія польскага пісьменніка Генрыка Сянкевіча “Агнём і Мячом”, “Патоп” і “Пан Валадыёўскі”.

Міхал Ежы Валадыёўскі – герой усёй Сянкевічаўскай трылогіі, які разам з Мікалаем Сکشэтускім ўдзельнічаў у абароне крэпасці Збараж [5], разам з Самуэлем Кміцічам і Стэфанам Чарнецкім ваяваў супраць шведаў [6], і пад камандаваннем гетмана і будучага караля Яна Сабецкага змагаўся супраць турак, абараняючы Камянец Падольскі [7].

Такім чынам, мы бачым некаторыя агульныя рысы ў розных еўрапейскіх народаў – адданасць сваёй зямлі, яе абарона, гордае вялікае пачуццё свабоды, высакародныя інтэнцыі ў пераадоленні дэспатызму, прымусу, здзекаў.

#### Спіс літаратуры:

1. Гомер. Илиада / Гомер / пер. с древнегреч. Н. Гнедича; примеч. М. Томашевский; худож. Д.Бисти. –М.: Худож.лит., 1986. – 384 с. : ил.
2. Геродот. История /Геродот / пер. И.Стратановского. – М. : Амфора, 1993. – 563 с.
3. Лихачёв, Д.С. Слово о полку Игореве : Ист.-лит. очерк : пособие для учителей. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1982. – 176 с. : ил.
4. Тарасаў, К. І. Памяць пра легенды: Постаці беларускай мінуўшчыны / К. І. Тарасаў. – Мінск : Полымя, 1990. – 263 с. : іл.
5. Sienkiewicz, H. Ogniem i mieczem / Henryk Sienkiewicz. – М. ; Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1968. – 449 s.
6. Sienkiewicz, H. Potop / Henryk Sienkiewicz. – М. ; Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1968. – 672 s.
7. Sienkiewicz, H. Pan Wołodyjowski / Henryk Sienkiewicz. – М. ; Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1968. – 301 s.

*Bai Ziyan*

*В данной статье раскрывается своеобразие творчества китайского композитора Лю Тяньхуа.*

#### СВОЕОБРАЗИЕ КОМПОЗИТОРСКОГО ТВОРЧЕСТВА ЛЮ ТЯНЬХУА

*Bai Zijian*

*This article reveals the originality of creativity of the Chinese composer Liu Tianhua.*

#### THE ORIGINALITY OF THE COMPOSER'S CREATIVITY BY LIU TYANHUA

Известный китайский композитор Лю Тяньхуа посвятил свою жизнь обновлению традиционной китайской музыки. Уже в 1920-е гг. Лю Тяньхуа активно выступал за проведение реформ в традиционном искусстве, так как столкнулся с критическим положением в ее развитии. Он выступал против полной замены китайской музыки западной, считал, что, несмотря на то, что западная музыка обладает прекрасной законченной формой, нельзя ее постоянно использовать вместо звучания национальных мелодий. Также Лю Тяньхуа полагал, что необходимо не только активно пропагандировать собственные музыкальные традиции, но и сделать так, чтобы весь мир знал о самобытности китайской музыки.

У композитора Лю Тяньхуа есть одна неоконченная статья под названием «Китайская и западная музыка», в ней автор критикует представителей двух радикальных позиций – тех, кто целиком отрицает западную музыку в китайской культуре, и тех, кто полностью пренебрегает китайской музыкой, превознося западное музыкальное искусство. Лю Тяньхуа считал, что, развивая китайскую музыку, осознавая суть китайской культуры, необходимо также принимать и зарубежную культуру, найти «точки соприкосновения» китайской и западной музыкальных культур. Это является важной предпосылкой для того, чтобы начать реформы в национальном музыкальном искусстве, о которых настойчиво писал Лю Тяньхуа.

В 1927 году Лю Тяньхуа совместно с Сяо Юмэем, Ян Чжунцзы и другими композиторами создал в Пекине «Общество по реформированию китайской музыки». С целью реформирования китайской музыки Лю Тяньхуа предложил конкретный план, который содержал в том числе следующее:

1) Выявить и сохранить песни, ноты и музыкальные инструменты, которые могут не дойти до потомков, а также посетить пожилых мастеров музыки. Особенно необходимо изучить и записать традиционное музыкальное наследие, которое включает «дворцовую» музыку, народные напевы и т.д.;

2) Необходимо модернизировать нотный стан, используемый для нотного письма, унифицировать способы исполнения на национальных музыкальных инструментах, составить системный сборник, дающий исчерпывающие объяснения о национальном исполнительском искусстве. Что касается музыкальных инструментов, то необходимо создать фабрику по производству музыкальных инструментов, выявить способы улучшения звучания музыкальных инструментов, сделать так, чтобы у китайской музыки появилась устойчивая теоретическая база основа, напоминающая европейскую (в это Лю Тяньхуа считал европейское музыковедение образцовым);